

'Geleceğin gölgesi şimdinin üzerinde'

Avrupa'da büyük bir göç dalgasının tetiklediği sığınmacılar sorunu baş gösterdiği sırada Julia ve Pete, Paris'teki düzenlerini, Hitler'in Fransa'yı işgal etmesi sonucu bırakmak ve memleketlerine dönmek zorunda kalıyor. Kendilerini ABD'ye götürecek gemiyi beklerken Portekiz'de konaklıyor ve bir yandan da gerçek sığınmacıları; Yahudileri ve yerli Avrupalıları düşünüyorlar

YIL 1940; İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'yı, Salazar rejiminin de Portekiz'i kavurduğu vakitler... Edward ve Iris Freleng çifti Lizbon sokaklarında geziniyor. Avrupa'nın hemen her yanında kurşunlar ve bombalar kendini gösterirken Amerikalı Pete ve Julia Winters, savaşta tarafsızlığını koruyan Portekiz'e sığınıyor. O sıralarda Avrupa'nın en güvenli limanı olan Lizbon'dan kalkacak gemiyle ABD'ye gitmek üzere bekliyorlar. Bu süreyi de Lizbon kafelerinde geçirirken bir haziran günü Freleng çiftiyle tanışıyorlar.

İki çift bir kent

Avrupa'da büyük bir göç dalgasının tetiklediği sığınmacılar sorunu baş gösterdiği sırada Julia ve Pete, Paris'teki düzenlerini, Hitler'in Fransa'yı işgal etmesi sonucu bırakmak ve memleketlerine dönmek zorunda kalıyor. Kendilerini ABD'ye götürecek gemiyi beklerken Portekiz'de konaklıyor ve bir yandan da gerçek sığınmacıları; Yahudileri ve yerli Avrupalıları düşünüyorlar. Tabii kendi geçmişleri ve geleceklerini de...

Pete'in "hiçbir şeyden tatmin olmuyor" dediği Julia, Portekiz'den ve oradaki insanlardan, en çok da ABD'ye dönme fikrinden nefret ediyor. Bu ruh halindeyken çoğunlukla yabancıların sık sık gittiği Kafe Suica'da eşiyile vakit geçiriyor. Birkaç tesadüf silsilesinin ardından ikili, Freleng çiftiyle de burada tanışıyor.

Yazar David Leavitt, bu noktadan itibaren 1940'lara özgü ilişkileri, kibarlıkları ve jestleri için içine katarak çiftlerin birbirini tanıyıp tartıştığı satırlara yer veriyor. Bununla birlikte, Portekiz'in havası, Lizbon'un sokakları, balıkçılar, ağır akan zaman ve savaşın gidişatına dair cümlelere de rastlıyoruz. Almanlardan kaçarken Lizbon'da huzurlu bir ortam vaat eden "Otel Francfort" da manidar bir katkı sunuyor olup bitene.

Affedilmeyen savaş

Savaşın kabalaştırıldığı pek çok insana inat, Freleng ve Winters çiftleri, alabildiğine hoş bir ilişki kurmuş görünüyor. Hemen her konudan bahis açılırken birbirlerine de sıra geliyor. Julia, her ne kadar Portekiz'den nefret etse de ülkesine dönme düşüncesi ve Almanların işgali yüzünden geride bıraktıkları Paris'in durumu nedeniyle buldukları sürede yabancı düşmanlığıyla hiç karşılaşmadıkları Lizbon'da kalmayı istiyor. Tahmin edileceği gibi buna ilk karşı çıkan da eşi Pete oluyor. Böylece Pete ile Julia arasında fırtına kopmaya başlıyor.

Julia ve Pete, birbiriyle tartışırken Freleng çiftiyle ilgili de konuşmaya başlıyor, Edward ve Iris'in takma isimle sürdürdüğü yazarlığı ve çığırını, ikilinin kavgasına dâhil oluyor. Üstelik Edward'ın zenginliği de sürekli gündeme gelince Pete'in rahatsızlığı su yüzüne çıkıyor.

David Leavitt

Leavitt, sanat meraklısı Harvard mezunu Julia'nın, neden hırçınlaştığını anlamamızı istercesine geçmişinin bir özeti veriyor. Onun en büyük tutkusu (ya da saplantısı), sanatın kalbinin attığı Paris'te yaşamak. Kendisini bir Alman ve Amerikalıdan çok Fransız olarak gören ve ilk denemesinde (1914'te) Paris'e gitmeyi başaramayan, bu nedenle Birinci Dünya Savaşı'nı asla affetmeyen biri.

Julia'nın hemen her arzusunu tatmin etmeye çalışan Pete, kendisini aptal gibi hissettiği anlardan birinde, isteklerinin hayalden ibaret olduğunu kavradığı eşinin bir fanteziye kapıldığını anlıyor. Dahası, her an Julia'yı kollaması gerektiğini seziyor. Bütün bunlar, Pete'in omuzlarına büyük bir yük bindiriyor.

İlişkiler ve iletişimsizlikler

Pete'in aklından geçenler ve yaşadıklarını düşündüğü dakikalar, Freleng çiftiyle yiyecekleri yemeğin öncesine rastlıyor. Beraber oldukları her dakika, Winters ve Freleng dörtlüsünün birini daha çok sorgulamasını sağlıyor. Bu da yetmezmiş gibi Edward ve Pete aradan ayrılarak arabalar, kadınlar, diktatörler, kitaplar ve iddialarla örülü bir erkek muhabbetine başlıyor.

1940'lar, Avrupa'nın her yerinde herkesin bir-

birinden şüphelendiği; karşısındakinin, hangi taraftan olduğunu anlamaya uğraştığı bir dönem. Bunun, Winters ve Freleng çiftine sirayet etmemesi de imkânsız. Pete, belki evhamlar belki de kendince haklı gerekçelerle Edward'dan kuşulanmaya başlıyor, kafasında dönüp duran soruların başında "Edward bir casus mu?" geliyor. Leavitt, bunun bir kuruntu olup olmadığıyla ilgili kafamızı karıştırıyor ama bir başka durumun netliğini, Edward'a söylediği cümleyle ortaya koyuyor: "Biz de Lizbon'daki öteki yabancılar gibiyiz. Kaldığımız yerde bulunmak istemiyoruz. Ama bulunmak istediğimiz yerde de kalamıyoruz."

Leavitt, diyaloglardan anladığımız gibi romanı kimi şüpheler, ikilemler ve geçmişin tortuları üzerine kurmuş. Bunun fonuna Portekiz'i (Lizbon manzarasını) ve ikili ilişkileri yerleştirmiş. Bazen Edward'la eşi Iris, bazen Pete ile Julia bazen de Pete ve Edward sahne alıyor. Tüm bu konuşmalar, 1940'ların tedirginliğini yansıttığı gibi o dönemin kadınları ve erkekleri arasındaki iletişimden örnekler de sunuyor. Bütün bunların yanı sıra kaçamakların ifşası da sohbetlerin bir yanına şaşırtıcı biçimde ekleniyor.

Aldatma ve cinsellik

Leavitt, aldatma ve cinsellik temalarını, Iris'in Pete'e yaptığı konuşmalar aracılığıyla yansıtıyor. Elbette o günlerin olmazsa olmazı Katoliklik ve genel anlamda din algısı da yine Iris merkeze konarak karşımıza çıkarılıyor.

Edward ile Iris'in, Pete ile Julia'nın nasıl tanıştığı, birlikteliğini nasıl sürdürdüğü ve küçük sırların nasıl biriktirdiğini öğrenmemizle birlikte evlilik, kimlik ve cinsellikle ilgili hatırı sayılır soru ve yorumla da yüzleşiyoruz. Programlar yapıp birlikte geçirilen günlerin satır aralarında, pek hissettirmese de bu sorgu ve yorumlardan doğan gerginlikler mevcut. Kanlı bir savaş sürerken görece steril Lizbon'da, iki erkeğin ve iki kadının kıyasıya mücadelesine tanık oluyoruz. Bir tür hesaplaşma ama asla onların yanı başındaki savaş gibi değil. Bu da kaygıyı arttırıyor haliyle. Dolayısıyla epey fal bakılıp kart açılıyor, blöf yapılıyor; kimi zaman o blöfü karşı taraf görüyor kimi zaman da tam tersi geçerli oluyor.

"Otel Francfort"ta, iç içe geçmiş iki kitap okuyoruz. Biri Leavitt'in, öbürü anlatıcı Pete'in. İkincisinde gerçekler bazı kırılmalara uğrayıp hikâyeleşiyor. Bunu öyküleştirilen elbette Leavitt. Belki bir sıkışmışlığın ve geçmişle hesaplaşmanın hikâyesini anlatan "Otel Francfort", bir yandan da Pete, Julia, Edward ve Iris arasında yaşanan, yaşanma ihtimali olan ve asla yaşanamayacakları aktarıyor. Savaşın ve Lizbon'un fonunda, 1940'lardan günümüze ilişkin, iletişim ve iletişimsizlik formlarına gönderme yapan Leavitt, bazen rahatsız eden bazen haklı nedenlerden beslenen ve meraklı sürekli canlı tutan bir kurgu yaratmış. Lizbon'un durgunluğunu, ilişkilerin tekdüze tarafı ve acıklı sonuçlarıyla birleştiriyor yazar. "Geleceğin gölgesinin, şimdinin üzerinde gezindiği" romanda Leavitt, kimi gerçeklerin öyküye karışmasına bilinçli şekilde engel olurken "Otel Francfort", bilinmeyeninin nasıl da can sıkıcı olabileceğini sezdiriyor bir taraftan...

Otel Francfort

David Leavitt
Çev: Ziya Celayıroğlu
Yapı Kredi Yayınları
240 s.

